

Barce_lona, 10 d'abril de 1988

Estimat amic,

Miro una mica el feix de paper que portem escrit entre tu i jo aquests darrers anys, i m'adono que la meva última carta també va ser escrita un diumenge. Ja ho veus: semblen un parell -si més no per part meva- d'escriptors d'aquells que en Joan Fuster deia que escrivien a Barcelona. Escriptors de diumenge a la tarda, ep, si no fa sol!

Tot aIXO EM PORTARIA A FER UNA SÈrie de consideracions sobre la nostra condició de superpluricol.locats que no m'acaba de convèncer ni tinc gaires ganes d'encetar. Ei, les majúscules que hi ha dues ratlles més amunt no tenen res a veure: són culpa de la màquina, que s'ha disparat sola... El que insinuava, i que té relació amb la professionalitat de cadascú, és un assumpte la mar de divertit. Gent tan propera i admirada com en Raimon o en Llach, posem per cas, menys_valoren les meves activitats -m'he sentit menyspreat moltes vegades pels seus comentaris- pel fet de no dedicar-me plenament a la "creació". En Raimon, per exemple, ha assenyalat moltes vegades que ell no pot fer més d'un recital per setmana, llevat de quan en fa una sèrie de seguits en una mateixa sala, cosa que suposa que després s'ha de prendre unes vacances. Se m'encongeix el melic quan sento això i penso en el que fas tu de cara a les traduccions. Estic segur que tindrien un altre caire si tota la teva activitat diària es concentrés a fer-ne cinc pàgines, amb la retribució que et correspongués per elles poguessis viure com ho fan en Llach o en Raimon, sense haver d'anar a l'editorial, ni agafar el tren, ni robar hores a la son per trobar temps per traduir.

El meu cas, aquests dies, és semblant. Tot el que portem d'abril -el sarau ja havia començat a mitjans de març-, fins a finals de maig -gairebé podria dir que meitats de juny-, tinc a part de la meva feina a la Caixa, que cada dia és més angoixant i frenètica, les visites a les escoles. Plego a dos quarts de tres, menjo un entrepà a peu dret, i a un quart de quatre ja sóc a l'altre cantó de Barcelona, en una escola de barri, la majoria plena de vaillets i vailletes castellanoparlants, amb els quals faig una mica allò del

"one man show" a base d'iniciar una conversa, fer alguna brometa per engrescar-los a parlar, i després concentrar tot l'esforç a dir-los les coses que els puguin interessar més. Recordo que una vegada em vas acompanyar en un institut, però aquell dia a la taula érem una colla: en Pere Calders, en Xavier Bru de Sala, en Joan Busquets, tu i jo, això si no hi havia algú més, i la cosa quedava molt més repartida. Ara, no. Sóc jo qui durant una hora i mitja, que de vegades s'allarga fins a dues, he de centrar la seva atenció fent una mica de tot: des del pallasso, si la cosa comença freda, fins al moralista segons com petin les preguntes. A la sortida, altre cop al metro, o al metro i l'autobús, i cap a casa, on arribo cap a les sis amb una certa càrrega d'excitació per l'esforç realitzat. I, llavors, de cap a la feina, a passar alguna cosa en net, a acabar un article per al Cavall Fort, o continuar una feina deixada a mig fer. Tot això, a la nostra edat, ja comença a pesar. Es cert que ens manté en forma, que fa que el contacte amb els jovenets et faci estar més al dia per no enredar-los amb un discurs de l'any de la picor. Tot el que vulguis, però aixafa. Cansa. Perquè, a més, hi ha d'altres activitats periòdiques inajornables: les reunions quinzenals a Cavall Fort, de nit, en havent sopat, alguna trobada amb l'Ofèlia -cada cop més espaiada-, amb la gent del llibre infantil, a part d'haver de quedar bé amb la família i d'altres contingències... No dubto que un recital de cançons excita l'ànim del cantant, sobretot per tota la parafernàlia que es fa al voltant, però jo, aquest mes i el que ve, es pot dir que tinc un recital cada tarda perquè t'asseguro que els nens i nenes que m'escolten mereixen tot el meu respecte i atenció. I, després de tot, saps que no tindràs l'ocasió de fer un creuer en embarcació pròpia per les illes gregues, com fa en Llach, quan es retira a pensar o a passar-s'ho bé. I amb això no vull dir que jo, en el seu lloc, no ho fes, però em penso que tu i jo penquem més per les coses de casa que no pas ell, i el tracte que mereixem d'àmbits diferents, oficials i particulars, és ben diferent. Què en treus, tu, de les teves traduccions? Una mínima recompensa econòmica que, valorada a peles per hora, n'hi hauria segurament per quedar escruixit. Busco amb lupa els comentaris que la teva obra de traductor mereix en les rescensions de llibres i es pot dir que no en sé trobar

trobar gairebé cap. El mateix li passa a la Maria Antònia Oliver: l'altre dia, la Maria Dolors Oller -una gironina setciències, professora de literatura i companya del poeta Narcís Comadira -"Titin" pels amics...-, es mostrava molt reticent amb la traducció de "Els anys" que la Maria Antònia ha revisat de cap a peus en aquesta nova edició que ha publicat, sense que fes ni una sola referència a AQUESTA EXTRAORDINÀRIA MOSTRA -ja hi tornem amb les majúscules!- de professionalitat que la va portar a refer una feina antiga prou ben feta.

Prou! No voldria continuar per aquest camí! En realitat, en aquests moments, fora de quan penso una mica -no tinc gaire temps per fer-ho sovint- en tot això, em sento ple, satisfet i content de poder-me dedicar cada dia més hores a allò que m'agrada més, a allò que abans hauria pagat diners per poder fer: publicar i parlar amb el públic que m'ha llegit. I, a més, cobrar per fer-ho. Realment, és sensacional. I poder viure en català les vint-i-quatre hores del dia, cosa que tants podrien fer però que no fan perquè no volen. A part de comprar cada dia dos diaris en català -Avui i Brusi- i tota mena de revistes -Món, Avenç, Xarxa, Revista de Catalunya, El Temps, Saber, Ciència, Cavall Fort, Tretzevents, Reduccions, Guix, Perspectiva Escolar, i d'altres que em descuido, a part d'algunes de barri, o El Nou 9 quan sóc a Castellterçol, i El Truc-, puc anar al teatre a veure coses d'empenta. Ahir a la nit vaig ser al Mercat de les Flors, un local recuperat esplèndidament per l'Ajuntament, amb una cúpula pintada pel pintor de moda Miquel Barceló, amb un espai escènic que permet virgueries a les mans d'algun tècnic de primera. I la sessió d'ahir era a les mans de Fabià Puigcerver, que és una mena de màgic. Recordes l'escenografia al Lliure de "UN dels darrers vespres de Carnaval"? Doncs ahir, amb "La bona personal del Se-Zuan", l'home s'hi va tornar a lluir de debò: un carrer de llambordes, molt ample i llarg, amb fanals de debò, i en el terra del qual s'hi feien bassals d'aigua quan plovia a l'escenari, precedia un petit barri de casetes que, en un moment determinat desapareixien pels costats per fer pas a una mena d'ascensor o plataforma que s'emportava amunt amunt els tres déus que jutjaven la prostituta, l'única bona persona que havien trobat en el seu pas per aquesta terra. En Fabià és una mena de monstre. Aquests dies, i a la seu del Lliure, allà on vam anar plegats, s'hi representa, per una altra gent també dirigida pel

Lliure, en aquesta cas, per en Josep Montanyès, s'hi representa "El manuscrit d'Ali-Bey" d'en Benet i Jornet, amb escenografia del mateix Fabià, que és una cosa fina de debò, ben diferent de la del Mercat de les Flors. L'obra no és de les millors d'en Benet i Jornet, si et vols fiar del criteri meu i de la Rosa. Ens agrada més en coses realistes, com el "Berenàveu a les fosques" o "Revolta de bruixes". Aquí em penso que s'ha embolicat amb una història a tres nivells que no acaba de funcionar. El que sí que rutila, però, és la presentació.

Aquesta tarda anirem als teatres de l'Institut, situats una mica pels teus barris, o sigui, al carrer Baix de Sant Pere, on a les dues sales que s'hi han muntat -la Sala Gran, per a quatre-cents espectadors, i la Cuina de les Arts, per a un centenar i escaig-, tindrem l'ocasió de veure "La disputa" de Marivaux i "La primera de la classe" del valencià Rodolf Sirera, de qui, per cert, fa uns mesos que té una obra en els cartells de Londres.

A part, aquests dies he anat a veure dues pel·lícules: "El vent de l'illa" i "Més enllà de la passió". I fa un parell de setmanes, "Daniya". I se'm va escapar "Barcelona connection" perquè només va durar cinc o sis dies al cinema Diagonal. Les altres han passat també sense cap mena d'atenció per al públic. Les que duren més són deu dies, i encara. Hi ha qui diu que els empresaris les exhibeixen tan poc perquè d'aquesta manera compleixen la quota i en poden passar alguna més d'americana. Però no crec que sigui veritat del tot, ja que si hi anés gent no les retirarien del cartell tan aviat. I ho sé perquè els de Cavall Fort vam programar uns cicles als cinema Verdi durant les festes de Nadal, amb tres pel·lícules infantils - bones, totes tres! - en català, per a les primeres sessions de les tardes i les matinals dels dies de festa, i no hi va anar ni déu.

Cada dia que passa em convenç més que si la gent en lloc de rondinar i d'anar buscant qui és més català que l'altre, i escrivint cartes al director per desemascarar botiflers, es dediqués a viure en català, ara que pot, seria una mica més feliç del que no ho és. Aquests dies hem viscut l'afer de la mascota olímpica i de la paròdia que els Joglars van fer a la televisió sobre el president i la Moreneta. Tenim la pell molt prima i ens sabem queixar

molt, però només actuem a la contra, mai a favor. I plego d'aquest color perquè és un discurs que ja m'has sentit prou vegades. La qüestió és que a les pròximes eleccions tornarà a guanyar en Pujol i la gent contenta, perquè els ha arribat a fer creure que n'hi ha prou amb sentir-se català, que és la millor cosa del món, molt millor que els castellans, que són una colla de desgraciats. Sobretot, si són pobres, perquè si són rics, i banquers, ja és tota una altra cosa.

He acabat una novel·leta per a nois i noies que es diu "Corre, Isabel, corre!", i amb això no pretenc pas que la teva dona es posi el xandall i corri com una desesperada pels carrers de Bernal... Ja te n'havia fet cinc cèntims, jo, d'aquesta novel·la quan encara no tenia títol. Doncs ara, demà o demà passat, la portaré a l'editor que me la va encarregar. No ho he pogut fer la setmana passada perquè tot el món de l'edició -llevat d'un servidor- era a Bologna, a la Fira Internacional del Llibre Infantil... Ni directors generals de la Generalitat, ni editors, ni dibuixants, ni el mateix Albert Jané, director de Cavall Fort... Tots els telèfons, quan trucaves, et deien el mateix: -No hi serà fins la setmana que ve, que tornen de Bologna...

Ja ho veus! Això vol dir que hi ha negoci. Fa vint anys ningú no sabia que hi hagués aquesta fira ni la de Frankfurt. Ara n'estan muntant una del còmic per Barcelona, que s'hauria de celebrar el mes que ve, que té uns dos-cents milions de pressupost. No deixa de ser una mica còmic que el país del seny faci aquestes coses, quan a les escoles es pot dir que no tenen pressupost per comprar guix. Amb una petita ajuda, Cavall Fort arribaria a molts més vaillets i se'n podria treure molt més rendiment, però per aquest cantó no afluixen ni un duro. S'han de fer operacions de prestigi, de les que donen vots, com ara una monumental exposició que es diu "Construïm Catalunya", al Palau Robert, que té molt d'escandalós perquè té una solució final: qui ha construït Catalunya, et diuen, al final, és el senyor Pujol, ell solet, tan petitó.

Doncs, a la fira de Bologna tampoc no hi ha anat una altra persona: la Teresa Duran, una amiga meva, que dibuixa, pensa i escriu llibres per a infants, que és la que ha muntat l'exposició de llibre català que s'hi exhibeix, i que no ha estat convidada a anar-hi, si més no, a fer-hi els darrers tocs. No. En

canvi hi han acudit funcionaris -algun de dimittit i tot- i les secretàries llurs...

Mira, incloc en aquest sobre la crítica d'una mossa al meu "Bròquil". Junt amb les teves paraules d'encoratjament, és un dels únics testimonis positius que he obtingut de la seva publicació. Va sortir a la "Revista de Catalunya". Ella es diu Guadalupe Ortiz de Landázuri i Busca, que ja és dir-se, oi? Li vaig escriure per donar-li les gràcies i em vaig permetre d'enviar-li el parell de pàgines que et vaig escriure per explicar-te la reacció d'en Pedrolo davant el llibre que li vaig dedicar. La noia va quedar molt parada, tant per l'actitud d'en Pedrolo com per l'extensió de la carta que li vaig fer. Em penso que m'hi vaig posar un diumenge al matí...

Em preguntes si plega el Mall. Sembla que sí. Hi ha hagut problemes de calés. L'editorial Aliorna, que n'era filial i es dedicava als llibres per a nois i noies, se n'ha separat, sembla que a temps per no caure en el mateix pou. Precisament, estan a punt de publicar-me La casa sota la sorra en castellà, però sembla que sortirà aviat. De tota manera, hi ha perills que em piqui els dits. Mira que sóc desgraciat, amb aquest llibre! Es el meu best-seller de llarg - ~~trenta~~-cinc edicions- i versions en còmic a Cavall Fort, l'Avui, el Correo Catalán, en àlbums, teatre... I tots els que s'hi acosten pateixen crisi econòmica. Laia, que són els principals deutors, s'han arribat a posar gairebé al corrent. Només em deuen dues-centes mil peles de l'any 86, però ara, amb la liquidació de 1987, el deute ja puja a més d'un milió... Veure~~nt~~ com s'ho fan per complir!

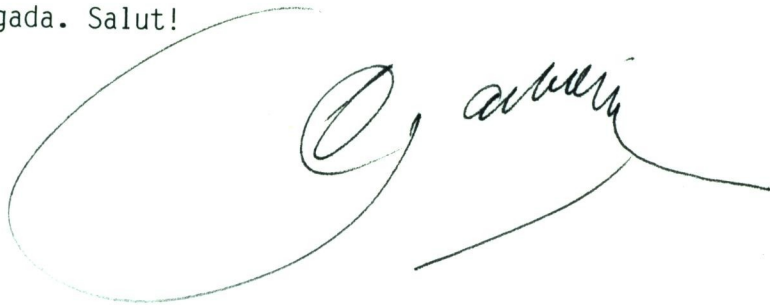
Per cert que tampoc no tenim sort quant a les traduccions que es fan dels nostres llibres al castellà. Així com les que feu tu i d'altres experimentats i competents escriptors a la nostra llengua acostumen a ser excel·lents, els nostres textos van a parar a mans matusseres o poc interessades. Darrerament m'hi he trobat amb "En Felip Marlot", que ha aparegut a Madrid, que vaig tenir sort que el marit de la directora de la col·lecció, un madrileny castís, m'hi va donar un cop de mà. La traducció, a càrrec d'un basc que fa anys que viu entre nosaltres, un bon xicot que també escriu en català, no acabava de rutllar, amb tot d'expressions que eren ben bé calcs sintàctics del català. Amb la casa sota

la sorra ha estat pitjor. Una mosca, que havia traduït Espriu per al Mall, s'hi va posar, suposo que sense gaire convicció -és allò d'un llibre menor, d'aventures...!- i jo, que no tinc ni idea de castellà, em vaig passar tota una setmana treballant-hi sense saber si l'encertava, perquè em sabia molt de greu que sortís una cosa defectuosa. No estic disposat a traduir-me els meus llibres al castellà, però tampoc no tinc ganes que surtin fets una merda. Llavors, es justificarà que no funcionen, si els llegeixen en versions deficientes. I val més que no es tradueixin, oi? Però la vitalitat dels nostres llibres per a nois i noies està omplint el món peninsular. A part de La Galera, que després de publicar-los en català els ofereix en castellà un any després, ara ja hi ha editors madrilenys que s'ofereixen a publicar-te'ls en català i castellà simultàniament si tu els dones en català i deixes la traducció al seu càrrec... No deixa de ser curiós, això!

I plego, perquè ja sento l'olor de l'arròs que m'arriba pel fil del telèfon: la Rosa em crida.

Et desitjo una bona diada de Sant Jordi, patró de Catalunya, dia del teu sant i festa dels nostres llibres. Aixeca el cap un moment de les teves traduccions, respira a fons i torna-hi! Es molt probable que el dia de demà si algú pensa en nosaltres ho farà en termes de manobres d'uns temps difícils. T'asseguro que això m'omplirà de goig. Sempre he sabut que sóc un obrer. Ser-ho, a més, pel meu país, em sembla esplèndid. Sense medalles ni reconeixements oficials que, a part, també em costarien molt d'acceptar.

Una abraçada ben forta i el desig que les coses us funcionin d'una punyetera vegada. Salut!

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Oriol Amat'. The signature is fluid and cursive, with a large loop at the beginning and a long horizontal stroke extending to the right.